

України XVIII ст. / А. Коцур // Часопис української історії: Зб. наук. ст. – К., 2005. – Вип. 3. – С. 10-14; Його ж. Троїцький собор П. Калнишевського в Новомосковську – вершина українського дерев'яного зодчества XVIII ст. // Там само. – К., 2006. – Вип. 5. – С. 5-9.

19. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів: Навч. посібник / За заг. ред. В.Ф. Колесника, А.П. Коцура, Н.В. Терес. – К.: Книги-XXI, 2005. – 773 с.

20. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів: Навч. посібник з грифом МОН України / За заг. ред. А.П. Коцура, Н.В. Терес. – К. -Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 1100 с.

21. Вірченко В.В. Жіночі навчальні заклади у м. Києві (1861-1920 рр.): Монографія / В.В. Вірченко, А.П. Коцур – К. – Чернівці: Книги-XXI, 2007. – 196 с.

22. Коцур А.П. Становлення та діяльність Київського товариства грамотності (1882-1908 рр.) / А.П. Коцур, О.В. Гордійчук: Монографія. К.: ФОП Корзун Д.Ю., 2011. – 196 с.

23. Коцур А. Діяльність Київського товариства грамотності у сфері поширення початкової освіти та елементарних знань серед населення Правобережної

України (1897-1908) / А. Коцур, О. Гордійчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. «Історія». – 2009. – Вип. 98. – С. 21-24; Коцур А.П. Діяльність бібліотечної комісії Київського товариства грамотності / А.П. Коцур, О.В. Гордійчук // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. Гуманітарні науки. – Чернівці, 2011. – Вип. 4. – С. 117-125.

24. Гарат Р.М. Діяльність товариства «Просвіта» в Галичині (1868-1921 рр.): Монографія / Р.М. Гарат, А.П. Коцур. – Переяслав-Хмельницький: Книги-XXI, 2005. – 168 с.; Коцур А.П. Становлення та розвиток сільськогосподарських освітніх закладів і дослідної справи Черкащини (друга половина XIX – початок XX ст.): Монографія / А.П. Коцур, М.В. Костюк. – Київ-Умань-Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 240 с.; Коцур А.П. Осередок сільськогосподарської дослідницької справи в Україні / А.П. Коцур // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 10. – С. 54-55.

25. Переяслав у віках / В. Коцур, О. Колибенко, А. Коцур та ін. – К.: Світ успіху, 2007. – 424 с.

26. Назви вулиць Києва в конфлікті ідеологій: Навчально-методичний довідник / А.П. Коцур, Л.В. Іваницька, М.Г. Казьмирчук та ін. – К., 2009. – 48 с.

Євген Букет (м. Київ)

До «Джерел духовності»

Вийшов друком збірник документів і матеріалів науково-краєзнавчих експедицій Національної спілки краєзнавців України 2009-2013 рр. (Джерела духовності: Науково-краєзнавчі експедиції Національної спілки краєзнавців України 2009-2013 рр. Документи та матеріали / Нац. спілка краєзнавців України; за заг. ред. О. П. Реєнта; упоряд.: Є. В. Букет, С. Д. Гальчак, В. І. Дмитрук, Р. В. Маньковська. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2014. – 340 с.: 8 с.) іл.

Науково-краєзнавчі експедиції – важливий напрямок у роботі Національної спілки краєзнавців України на сучасному етапі. Вони стали дієвою формою залучення широкої громадськості до проблем збереження історико-культурної спадщини нашої держави, сприяють конструктивному діалогу науковців і влади, дають поштовх до вирішення назрілих проблем у дослідженні історії рідного краю і генерують нові проекти. Детально з усіма етапами проведення науково-краєзнавчих експедицій від формування ініціативної групи до підсумкового суспільного резонансу заходу знайомить пер-

ший збірник документів і матеріалів науково-краєзнавчих експедицій Національної спілки краєзнавців України 2009-2013 рр. під заголовком «Джерела духовності», який побачив світ на початку лютого цього року за підтримки Вінницької обласної організації Спілки.

У збірнику представлені матеріали дев'яти експедицій Спілки, присвячені нагальним проблемам збереження історико-культурної спадщини. Зокрема, науково-краєзнавча експедиція до Полтавської області 25-26 червня 2009 р., де відбулося знайомство зі станом історико-краєзнавчої спадщини краю та його пам'ятками. Експедиція «Світові пам'ятки сакральної архітектури Львівщини: проблеми збереження», що відбулася 7-8 жовтня 2010 р., учасники якої прагнули привернути увагу державних органів та широкої громадськості до занепаду української сакральної дерев'яної архітектури та спонукати їх до рішучих дій. Суголосною львівській була й експедиція до м. Новомосковська Дніпропетровської області в межах перших «Троньківських читань» 19 листопада 2010 року. Метою цієї подорожі, на якій на поліг Голова правління Національної спілки краєзнавців України академік П. Т. Тронько, було якомога більше дізнатися про сучасний стан перлини козацького бароко дерев'яного Свято-Троїцького храму.

Метою експедиції до Національного історико-культурного заповідника «Качанівка», присвяченої 30-річчю від дня його заснування та 10-річчю надання статусу Національного 14 травня 2011 р., було вивчення стану пам'яткоохоронної діяльності в області, збереження садибної архітектури та парково-ландшафтного довкілля у межах охоронної зони національного заповідника.

За темою «Олешківській Січі – 300 років: історичні та сучасні інтерпретації» 15-16 червня 2011 р. відбулася експедиція на Запоріжжя та Херсонщину. Члени делегації відвідали о. Хортицю, Кам'янську, Олешківську козацькі Січі, провели обговорення проблем вивчення та збереження пам'яток історії українського козацтва, виробили конкретні завдання щодо музеєфікації Олешківської Січі.

Під час експедиції «Сторінки історії Кіровоградщини: від минулого до сьогодення» 6-7 червня 2012 р. її учасники привернули увагу громадськості до проблеми стану музеїв області, пошуків відповідей на дискусійні питання історії краю та постатей регіону.

Черкаську область краєзнавці відвідали 30 вересня – 1 жовтня 2012 р. Результатом візиту стала ініціатива спільного проекту, присвяченого Т. Г. Шевченку, а також підтримка ініціативи колективу природного заповідника «Холодний Яр» щодо надання йому статусу Національного.

200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка була присвячена науково-краєзнавча експедиція на Яготинщину 24 квітня 2013 р., де було презентовано проект НСКУ «Краєзнавча Шевченкіана України». Результатом реалізації цього проекту стало видання в 2014 році книги «Україна Тараса Шевченка».

Науково-краєзнавчу експедицію 3-4 жовтня 2013 р. до Вінницької області за темою «Сакральна історія Поділля» члени Спілки присвятили 1000-річчю заснування Лядовського Усіковенського скельного чоловічого монастиря. Головним завданням експедиції було привернення уваги широкого загалу до історико-культурної спадщини Поділля, внеску місцевих краєзнавців у дослідженні історії рідного краю.

У книзі також висвітлюються актуальні питання розвитку українського краєзнавства в перших десятиліттях ХХІ століття та внесок краєзнавців у збереження і популяризацію історико-культурної спадщини України.

Видання здійснене за загальною редакцією голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України Олександра Петровича Реєнта. Він докладно розповідає у вступній статті про завдання та важливість науково-краєзнавчих експедицій. О.П. Реєнт акцентує увагу також на головних етапах формування засад експедиційних досліджень вітчизняної історії, сучасному стані цього напрямку.

Започатковані Спілкою науково-краєзнавчі експедиції, відбулися за участю провідних українських істориків, археологів, музеєзнавців, пам'яткоохоронців, фахівців освітянської галузі, активних громадських та політичних діячів, краєзнавців-аматорів тощо. Багаторічний очільник краєзнавчого руху в Україні, академік НАН України, Герой України Петро Тимофійович Тронько вважав експедиції однією із перспективних форм роботи Спілки, який дозволяє оцінити стан справ на місцях не дистанційно, а перебуваючи в безпосередньому контакті з людьми, які не лише відповідають, але і борються за збереження історико-культурної спадщини нашої країни.

У рамках експедицій проводилися тематичні круглі столи, наукові наради та консультації з провідними фахівцями, розглядалися проблеми збереження духовного та матеріального культурного надбання України. Серед учасників експедицій: голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт, генеральний директор Львівської національної художньої галереї, Герой України Борис Возницький, ректор Інституту туризму Федерації профспілок України Сергій Попович, провідний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, директор Науково-дослідного інституту козацтва, доктор історичних наук Тарас Чухліб, президент Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ІКОМОС) Микола Яковина, заступники голови Спілки, голови обласних організацій, члени правління НСКУ.

Академік Петро Тронько особисто брав участь у науково-краєзнавчій експедиції Обухівським районом Київської області, яка відбулася 10 вересня 2009 року. У межах цієї експедиції було презентовано створення майбутнього «Літературного музею Івана Франка на Дніпрі» у селі Халеп'я. Учасники презентації відвідали музеї сіл Трипільля та Германівки, а також краєзнавчий музей у місті Обухів, зустрілися з місцевими дослідниками минулого. Окрім Петра Тронька участь у ній взяли заступник директора Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України Сергій Гальченко, онук І.Я. Франка Роланд Франко, заступник голови НСКУ Григорій Клепак, відповідальний секретар Руслана Маньковська та ін. Подібні одноденні експедиційні виїзди до окремих районів регулярно відбуваються у кожній області, де активно діє спілчанська організація. Результатом місцевої експедиції до Обухівського району Київської області стало відкриття 27 жовтня 2010 року вищезгаданого музею, а також тісна співпраця краєзнавців і обухівської громади, які спільно

організували кілька наукових конференцій, зокрема з нагоди 100-річчя Андрія Малишка у листопаді 2012 р. і 200-річчя Тараса Шевченка у травні 2014 року. Всеукраїнська науково-краєзнавча експедиція, як правило, окрім високого представницького статусу, відбувається протягом кількох днів і охоплює кілька адміністративно-територіальних районів того чи іншого краю.

Опублікована інформація про експедиції обов'язково містить її науково-організаційні засади, програму, список учасників, хронологію подій: описи відвідних об'єктів, стенограми заходів тощо, та підсумкові матеріали: ухвали, звернення, пропозиції, знакові статті у наукових виданнях та засобах масової інформації тощо. До видання включені, зокрема, авторські матеріали Сергія Гальчака, Олександра Гуржія, Павла Зайцева, Руслани Маньковської, Володимира Дмитрука, Ігоря Кочергіна, Арнольда Сокульського, Олени Титової, Олександра Харлана, Тараса Чухліба, Ганни Швидько та ін. Окремим розділом до збірника увійшли правові засади збереження історико-культурної спадщини в Україні, що складаються з повних текстів кількох профільних Законів України.

Матеріали зібрали, опрацювали та упорядкували заступник голови НСКУ Руслана Маньковська, відповідальний секретар Спілки Володимир Дмитрук, прес-секретар НСКУ Євген Букет та голова Вінницької обласної організації Сергій Гальчак.

Збірник, без сумніву, стане в нагоді вченим, освітянам, краєзнавцям та усім, хто хоче пізнати свій рідний край, адже містить важливу наукову і пізнавальну інформацію про ті джерела нашої духовності, які увібрали історичну пам'ять минулого нашого народу і щедро живлять та наповнюють наступні покоління почуттям національної гідності за неповторну і самобутню культуру українського народу.